

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. д-р Стоян Димитров Стоянов

Научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“

Относно: конкурс за **професор** по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (управленско счетоводство)“, научно направление 3.8 „Икономика“, научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“ в УНСС.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Счетоводство и анализ“, Финансово-счетоводен факултет на УНСС съгласно Решение на АС № 6 от 13.12.2023 г. (публ. ДВ. бр. 4 от 12.01.2024 г.). Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 624/11.03.2024 г. на Ректора на УНСС.

2. Информация за кандидатите в конкурса

Единствен кандидат в конкурса е доц. д-р Теодора Йорданова Рупска. Доц. д-р Теодора Рупска е завършила ВИИ „Карл Маркс“, специалност „Счетоводство и контрол“ през 1991 г. Завършила е също специалностите „Теория и практика на специализирания превод – английски език“ и „Педагогика“ в УНСС. През 2009 г. защитава дисертационен труд на тема „Теоретически и методологически проблеми при счетоводното интерпретиране на краткотрайните биологични активи“. От 1995 до 2001 г. е била асистент и старши асистент във ВВТУ „Тодор Каблешков“ – гр. София, катедра „Икономика и счетоводство в транспорта“. От 2001 г. работи в УНСС – гр. София, катедра „Счетоводство и анализ“, където сега заема академичната длъжност доцент .

От 2023 г. доц. Рупска е председател на Общото събрание на Финансово-счетоводен факултет при УНСС. Член е на Съюза на европейските счетоводители.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

За отчитане на съответствието с минималните изисквания, доц. Рупска е представила в материалите по конкурса попълнените карти за изпълнение на качествените и количествените изисквания за заемане на академична длъжност „професор“ в УНСС, както и препис-извлечение от Протокол № 7 от 03.11.2023 г. на Съвета по хабилитация на УНСС. Съгласно протокола, Съветът по хабилитация е установил, че кандидатурата на доц. Рупска съответства на количествените и качествени изисквания, приети от Академичния съвет, поради което е дал положително становище за потенциалния кандидат в конкурса доц. Рупска и е предложил на катедра „Счетоводство и анализ“, Финансово-счетоводен факултет да инициира обявяването на настоящия конкурс.

От представените материали по конкурса става ясно, че кандидатът доц. д-р Теодора Рупска за заемане на академичната длъжност „професор“ отговаря на минималните изисквания по чл.2б,ал.2 и 3 от ЗРАСРБ и допълнителните изисквания на УНСС по чл.2б,ал.5 от същия закон.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Доц. д-р Теодора Рупска е водила лекционни занятия по учебните дисциплини „Управленско счетоводство“, „Спецкурс по управленско счетоводство“, „Магистърски семинар по финансов и бизнес анализ“. Лекционните курсове са разработени по съставени от нея учебни програми и са на необходимото академично равнище..

Аудиторната ѝ заетост в периода от учебната 2018/2019 г. до учебната 2022/2023 г. включва 282 учебни часа лекции пред ОКС „бакалавър“ и 1830 учебни часа лекции пред ОКС „магистър“ – общо 2 112 лекционни учебни часа (по данните от дирекция „Учебна дейност“), при изискуема минимална аудиторна заетост на база лекции 1000 часа съгласно т. 33 от картата за минимални количествени изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ в УНСС.

От предоставената справка за учебната аудиторна заетост на доц. д-р Теодора Рупска се вижда, че тя превишава установения норматив .Всичко това дава основание да се направи заключение, че е налице съответствие на академичната компетентност на кандидата с профила на конкурса и е изпълнено изискването за достатъчна учебна натовареност.

5.Обща характеристика на представените научни трудове/публикации/

За участие в конкурса, доц. Рупска е представила списък с публикации, от които ние след редуциране приемаме една монография с характер на хабилитационен труд , една статия, публикувана в научно издание, реферирано и индексирано от Web of Science, десет статии и доклади, публикувани в не реферирани списания с научно рецензиране, включени в Националния референтен списък на НАЦИД и пет публикувани глави от колективни монографии.

Монографията на доц. Рупска е с наименование „Управленска счетоводна система в контекста на Теорията на ограниченията“ и е издадена през 2023 г. от Издателски комплекс на УНСС, ISBN 978-619-232-724-8). Трудът е в обем от 102 печатни страници, равни на 122 стандартни страници с 1800 знака на страница. Структуриран е в две части, съдържа увод, заключение и списък с 56 литературни източника.

Темата на монографията е модерна и в известна степен дискуссионна, поради което представлява интерес за теорията и практиката на счетоводството и по-специално на управленското счетоводство и счетоводния анализ. Това се подсилва от непрекъснатото развитие на теорията и методологията на управленското счетоводство и анализа, и важното им значение за управлението на стопанските системи

В монографията се разглеждат важни теоретико-приложни аспекти на управленската счетоводна система в контекста на теорията на ограниченията. В началото се изяснява същността на теорията на ограниченията и се отбелязват нейните характерни особености. Проследява се историята на нейното възникване и развитие като се извеждат съставляващите я видове ограничения. Специално място се отделя на счетоводната система на предприятието в контекста на системния подход и теорията на ограниченията.

Втората глава представлява съществената част на монографичния труд в съответствие с неговото заглавие и формулираните задачи на изследването. Изяснява се мястото на управленската счетоводна система в предприятието и се разкрива нейната същност в контекста на теорията на ограниченията. Определя се значението и съдържанието на информационното и аналитичното осигуряване на етапите при прилагане на теорията на ограниченията и значението на управленското счетоводство за осигуряване на необходимата информация за установяване на приложимите специфични показатели на теорията на ограниченията. Специално място в тази глава е отделено на някои положения за създаване на управленска

счетоводна информация и анализа при прилагане на теорията на ограниченията в предприятията с идеална цел.

Наред с отбелязаните постижения в монографията още при първото ѝ обсъждане в катедрата, в качеството ми на вътрешен рецензент бях направил някои критични бележки и препоръки, към които доц. Рупска е проявила пренебрежително отношение. За съжаление тези бележки важат с пълна сила и за окончателния вид на монографията и се отнасят до необходимостта от нейното реструктуриране, наличието на текстове без логическа връзка и обусловеност, некоректни термини и дефиниции и в крайна сметка от сериозна езикова, стилова и научна редакция.

Определени научни и научно-приложни резултати се съдържат и в останалите публикации, приети за рецензиране. По-важните от тях се изразяват в:

- теоретико-методологични изследвания и определения на същността и класификацията на разходите за опазване и възстановяване на околната среда;

- изследвания и дефиниране на значението на понятието „стратегическо управленско счетоводство“ като методологичен поход и разкриване на информационно-познавателните му аспекти.

- разработване и предлагане на управленско-счетоводни модели за разпределение на производствените разходи при взаимосвързано производство ,за оптимизиране на финансовото отчитане в аграрните предприятия, за разпределението на непреките производствени разходи и изчисляване на себестойността на селскостопанската продукция и др.

- насоки и предложения за усъвършенстване на организацията и методиката за преподаване учебната дисциплина „Управленско счетоводство“ в университетското образование.

- учебници и учебни помагала с методическо значение за обучението по управленско счетоводство.

В специална справка към документацията по конкурса са посочени 30 цитирания от научни трудове на доц. д-р Теодора Рупска в публикации на други автори, което свидетелства за признание и разпознаваемост в научните среди на кандидата в конкурса за професор.

Може да се обобщи, че в научните трудове на кандидата се изследват важни въпроси на теорията и практиката на счетоводството и по-специално на управленското счетоводство и счетоводния анализ. Отбелязаните постижения и резултати са достатъчно основание да се даде положителна оценка на научната и изследователската дейност на доц. д-р Теодора Рупска. Тя е предоставила декларация ,че представените публикации са

нейно лично дело и добросъвестно е посочила всички използвани източници.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Кандидатът в конкурса доц. д-р Рупска е представила Справка на оригиналните научни приноси, като е формулирана 14 такива с научен и научно-приложен характер. Ние приемаме и отбелязваме по-важните от тях, които смятаме, че са достатъчни за дадената положителна оценка на научната дейност на кандидата, каквито са:

- предложението за търсене на основно ограничение във всеки център на отговорност, доколкото теорията на ограниченията счита за достатъчно наличието само на едно ограничение в конкретен момент от времето.

- управленските счетоводни модели, предполагащи представяне движението на паричните потоци в кореспонденция със счетоводните модели на финансовото счетоводство, на база принципа на текущото начисляване.

- корпоративното отчитане на устойчивото развитие (систематизация и признаване на разходите за околна среда).

- информационният модел за оценка на взаимоотношенията с клиенти и доставчици.

- формулираната собствена авторова дефиниция на понятието „стратегическо управленско счетоводство“.

- приложението на управленските счетоводни модели за изследване на конкретен и специфичен обект на счетоводството (пчелните продукти) и за решаване на конкретен научно-приложен въпрос (отчитане при взаимосвързано производство).

- предложенията за усъвършенстване на методологията на обучение по дисциплината „Управленско счетоводство“.

7. Критични бележки и препоръки

Смятам за ненужно да давам каквито и да е препоръки след като установих, че доц. д-р Теодора Рупска изобщо няма намерение да се съобразява с тях. Потвърждавам обаче критичните си бележки относно стила и езика на изразяване в научните публикации, които се нуждаят от сериозно подобряване и достигане на ниво, адекватно на академичната длъжност „професор“. По учебно-преподавателската дейност на кандидата в конкурса доц. Рупска нямам критични бележки.

8. Заключение

От направените констатации и дадените оценки за учебно-преподавателската и научно-изследователската дейност, въз основа на представените материали и доказателства за участие в конкурса, може да се направи заключението, че кандидатът отговаря на изискванията за академична длъжност „професор“ в Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение, както и Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България на Университета за национално и световно стопанство.

Всичко това ми дава основание да предложа на членовете на уважаемото Научно жури да гласуват за присъждането на академична длъжност “професор“ по научна област 3 „Социални, стопански и правни науки, научно направление 3.8, „Икономика“, научна специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност /управленско счетоводство/“ на доц. д-р Теодора Йорданова Рупска в катедра „Счетоводство и анализ“ на Университета за национално и световно стопанство град София.

София 12 Април 2024 г.

Рецензент:

Проф. д-р Стоян Димитров Стоянов

EVALUATION REVIEW

From: Prof. Stoyan Dimitrov Stoyanov, Ph. D.

Scientific Specialty: “Accounting, Control, and Analysis of Economic Activity”

Subject: Competition for a **professor** in the Scientific Specialty “Accounting, Control, and Analysis of Economic Activity (Managerial Accounting)”, Professional Branch 3.8 “Economics”, Scientific Area “3. Social, Economic, and Legal Sciences” at UNWE

1. Information about the competition

The competition has been announced for the needs of the Department of Accounting and Analysis at the Faculty of Finance and Accountancy of UNWE according to Decision No. 6 of 13.12.2023 (published in the State Gazette No. 4 of 12.01.2024). I am a member of the scientific jury for the competition according to Order No. 624 / 11.03.2024 of the Rector of UNWE.

2. Candidate information

The only candidate in the competition is Assoc. Prof. Teodora Yordanova Rroupska, Ph. D.

Assoc. Prof. Teodora Rroupska, Ph. D. graduated from the Karl Marx Institute of Higher Education, majoring in “Accounting and Control” in 1991. She also graduated in “Theory and Practice of Specialized Translation - English Language” and “Pedagogy” at UNWE.

In 2009, she defended her dissertation on “Theoretical and Methodological Problems in Accounting Interpretation of Current Biological Assets”. From 1995 to 2001, she was an assistant and senior assistant at the Todor Kableshkov University of Transport in Sofia. She was a senior lecturer at the Department of Economics and Accounting in Transport. Since 2001 she has been working at UNWE – Sofia, Department of Accountancy and Analysis, where she holds the academic position of Associate Professor.

Since 2023 Assoc. Prof. Rroupska has been the chairperson of the General Assembly of the Faculty of Finance and Accountancy at UNWE. She is a member of the European Accounting Association.

3. Fulfilment of the requirements for the academic position

In terms of compliance with the minimum requirements, Assoc. Prof. Rroupska has submitted the completed cards for the fulfillment of qualitative and quantitative requirements for the academic position of Professor at UNWE, as well as the extract of Protocol No. 7 / 03.11.2023 of the Habilitation Council of UNWE. According to the minutes, the Habilitation Council has established that the candidature of Assoc. Prof. Rroupska complies with the quantitative and qualitative requirements adopted by the Academic Council, therefore it gave a positive opinion for the potential candidate in the competition Assoc. Prof. Rroupska and has proposed to the Department of Accountancy and Analysis, Faculty of Finance and Accountancy to initiate the announcement of this competition.

It is clear from the competition materials submitted that the candidate for the academic position of Professor Assoc. Prof. Teodora Rroupska, Ph. D. meets the minimum requirements under Article 2b, paragraphs 2 and 3 of the Law on Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria, and the additional requirements of UNWE under Article 2b, paragraph 5 of the same law.

4. Evaluation of academic and teaching activity

Assoc. Prof. Teodora Rroupska, Ph. D., has given lectures on “Management Accounting”, “Special Course on Management Accounting”, “Master Seminar on Financial and Business Analysis”. The lecture courses are developed according to the curricula formulated by her and are at the required academic level.

Her lecture time in the period from the 2018/2019 academic year to the 2022/2023 academic year includes 282 lecture hours at the Bachelor’s degree level and 1830 lecture hours at the Master’s degree level, i.e. a total of 2112 lecture hours (according to the data from the Directorate of Educational Activities), with a required minimum lecture time of 1000 hours according to item 33 of the Minimum Quantitative Requirements for the academic position of Professor at UNWE.

The reference provided for the teaching load of Assoc. Prof. Teodora Rroupska, Ph. D. shows that it exceeds the established standard. It can therefore be concluded that there is compliance of the candidate’s academic competence with the profile of the competition, and that requirement for sufficient teaching load is met.

5. General characteristics of the presented scientific papers/publications/

For participation in the competition, Assoc. Prof. Rouska has submitted a list of publications, of which we accept after reduction one monograph having the character of a habilitation thesis, one article published in a scientific journal, referenced and indexed by Web of Science, ten articles and reports published in non-referenced journals with scientific peer review, included in the National Reference List of NACID and five published chapters of collective monographs.

The monograph of Assoc. Prof. Rouska is entitled “Management accounting system in the context of the Theory of Constraints” and was published in 2023 by the Publishing Complex of UNWE, ISBN 978-619-232-724-8). The work is 102 printed pages, equal to 122 standard pages with 1800 characters per page. It is structured in two parts, contains an introduction, a conclusion and a list of 56 references.

The topic of the monograph is modern and to some extent controversial, which is why it is of interest for the theory and practice of accounting and in particular management accounting and accounting analysis. This is reinforced by the continuous development of the theory and methodology of management accounting and analysis, and their important implications for the management of business systems.

This monograph examines important theoretical and applied aspects of management accounting in the context of the theory of constraints. At the outset, the nature of the theory of constraints is clarified and its characteristic features are noted. The history of its origin and development is traced, highlighting the types of constraints that constitute it. Special attention is given to the enterprise accounting system in the context of the systems approach and the theory of constraints.

The second chapter represents the essential part of the monographic work in accordance with its title and the formulated research tasks. It clarifies the place of the management accounting system in the enterprise and reveals its nature in the context of the theory of constraints. The significance and content of the information and analytical provision of the stages in the application of the theory of constraints and the importance of management accounting in providing the necessary information to establish the applicable specific indicators of the theory of constraints are determined. This chapter gives special attention to some provisions for the creation of management accounting information and analysis in the application of the theory of constraints in non-profit enterprises.

Along with the noted achievements in the monograph, during its first discussion in the department, as an internal reviewer I had made some critical

remarks and recommendations to which Assoc. Prof. Rroupska had shown negligence. Unfortunately, these remarks are also fully valid with regard to the final form of the monograph and apply to the presence of texts without logical connection and conditionality, incorrect terms and definitions, the need for its restructuring and ultimately serious linguistic, stylistic and scientific editing.

Certain scientific and applied results are also contained in the other publications accepted for review. The most important of them are as follows:

- theoretical and methodological studies and definitions of the nature and classification of environmental protection and restoration costs;

- research and definition of the meaning of the concept of strategic management accounting as a methodological approach and revealing its information and cognitive aspects.

- development and proposal of management accounting models for distribution of production costs in interconnected production, for optimization of financial accounting in agricultural enterprises, for distribution of indirect production costs and calculation of the cost of agricultural production, etc.

- guidelines and proposals for improving the organization and teaching methodology of the subject “Management Accounting” in university education.

- textbooks and teaching aids with methodological significance for management accounting education.

A special reference to the competition documentation indicates 30 citations from the scientific works of Assoc. Prof. Teodora Rroupska, Ph. D., in publications of other authors, which testifies to the acknowledgment and recognition in the scientific circles of the candidate in the competition for professor.

It can be summarized that the candidate’s scientific papers explore important issues of the theory and practice of accounting, in particular management accounting and accounting analysis. The noted achievements and results are sufficient grounds to give a positive assessment of the scientific and research activity of Assoc. Prof. Teodora Rroupska, Ph. D. She has provided a declaration that the presented publications are her own work and has conscientiously indicated all the sources used.

6. Evaluation of scientific and applied research contributions

The candidate in the competition Assoc. Prof. Rroupska, Ph. D., has presented a Reference of original scientific contributions, formulating 14 of scientific and applied nature. We accept and note the most important of them, which we consider sufficient for the positive assessment of the candidate’s scientific activity, as they are:

- the proposal to search for a basic constraint in each center of responsibility, insofar as the theory of constraints considers the existence of only one constraint at a particular moment in time to be sufficient.
- management accounting models, involving the presentation of cash flows in correspondence with financial accounting models, based on the accrual basis of accounting.
- corporate sustainability reporting (systematization and recognition of environmental costs).
- the information model for evaluating customer and supplier relationships.
- the author's own definition of the term strategic management accounting.
- the application of management accounting models to the study of a concrete and specific object of accounting (bee products) and to the solution of a specific scientific and applied question (accounting for interrelated production).
- proposals for improving the methodology of training in the subject of Management Accounting.

7. Critical remarks and recommendations

I consider it unnecessary to give any recommendations after I found out that Assoc. Prof. Teodora Rroupska, Ph. D. has no intention to comply with them. However, I confirm my critical remarks concerning the style and language of expression in the scientific publications, which need serious improvement and reaching a level adequate to the academic position of Professor. I have no critical remarks on the teaching activity of the candidate in the competition Assoc. Prof. Rroupska.

8. Conclusion

From the findings and the evaluations given for the teaching and research activities, based on the materials and evidence submitted for participation in the competition, it can be concluded that the candidate meets the requirements for the academic position of Professor in the Law on Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria and the Regulations for its implementation, as well as the Regulations for the implementation of the Law on Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria of the University of National and World Economy.

All this gives me a reason to propose to the members of the esteemed scientific jury to vote for the award of the academic position of Professor in scientific field 3 "Social, Economic, and Legal Sciences", scientific field 3.8 "Economics", scientific specialty "Accounting, Control, and Analysis of Economic Activity/Management Accounting/" to Assoc. Prof. Teodora

Yordanova Roupska, Ph. D., in the Department of Accounting and Analysis of the University of National and World Economy in Sofia.

Sofia, 12 April 2024

Reviewer:

Prof. Stoyan Dimitrov Stoyanov, Ph. D.